

Rechter gaat voorbij aan regels vertrouwelijkheid

De uitspraak van de rechter dat journalisten stiekem een gesprek in de fractiekamer van Kamerlid Farid Azarkan mochten opnemen, is slecht nieuws voor de democratie en de journalistiek.

Egbert Dommering en **Nico van Eijk** zijn als hoogleraar verbonden aan het Instituut voor Informatierecht (IVIR, Universiteit van Amsterdam).

Er was de afgelopen week volop aandacht voor een uitspraak van de rechtbank Amsterdam over een liegend Tweede Kamerlid van Denk. Farid Azarkan sprak op de fractiekamer met parlementaire journalisten van BNNVARA over de niet uitgevoerde plannen om een nepnieuws-campagne onder de naam van de PVV op sociale media te verspreiden als een aanval op die partij.

Voor gesprekken op fractiekamers geldt de regel uit het reglement van de Kamer dat deze vertrouwelijk zijn. Bovendien was door Azarkan vooraf bedongen dat er geen geluidsopnamen zouden worden gemaakt. De journalisten deden dit stiekem toch. Toen het Kamerlid later ontkende dat hij bepaalde dingen zou hebben gezegd, werd de opname gebruikt om aan te tonen wat wel gezegd was.

De rechter concludeert dat de journalisten in hun recht stonden om de opnamen te gebruiken. Zo konden ze onder meer de aantijgingen van het Kamerlid weerleggen. De rechter liet zich bij zijn argumentatie onder meer leiden door eerdere uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en de Nederlandse rechter dat het maken van heimelijke opnamen is toegestaan wanneer daarmee een groot maatschappelijk belang is gediend en dit de enige manier is om aan bewijslast te komen. Dat ligt echter anders als er afspraken of regels over vertrouwelijkheid gelden. De rechter gaat daar in dit geval aan voorbij.

Dit heeft onzes inziens twee verderstrekkende consequenties. In de eerste plaats is er het adagium 'af-

spraak is afspraak'. Niet dus: ook al spreekt een journalist af dat hij geen opnamen maakt of bepaalde informatie vertrouwelijk (off the record) zal gebruiken, kan hij eenzijdig op basis van het belang en de aard van de informatie besluiten zich van die afspraak niets aantrekken. De bron kan er dus niet van op aan. Politici, maar ook anderen, moeten er rekening mee houden dat journalisten niet te vertrouwen zijn wanneer zij zeggen dat er niets wordt opgenomen.

Ze kunnen dat alleen maar zeker weten als ze eerst de journalist fouilleren, de telefoon afnemen en zich ervan vergewissen dat elektronische apparatuur niet aanstaat – of nog beter – de batterijen zijn verwijderd. Daarmee is de off the record-regel van tafel, althans behoorlijk beschadigd.

Het tweede punt is de schending van de vertrouwelijkheidsregels die het reglement van de Kamer voorschrijft. Die stellen in de eerste plaats dat het maken van opnamen alleen mag wanneer Kamerleden of bewindspersonen daarmee hebben in-

gestemd. Ook is bepaald dat het maken van opnamen in de ruimten van het parlement – zoals fractiekamers – alleen mag wanneer daarvoor expliciete toestemming is gegeven.

De rechtbank Amsterdam wuift dit weg door te zeggen dat het gesprek ook ergens anders dan in de fractiekamer van Denk gevoerd had kunnen worden en dat het nieuwsbelang groot was. Maar als de regel niet geldt vanwege het onderwerp of de beoordeling van het nieuwsbelang door de journalist dan geldt zij niet meer.

Deze vertrouwensregel over wat wel of niet mag in de gebouwen van het parlement, kan dus ook bij het oud vuil worden gezet. De bedoeling van de regel is om bewindspersonen en Kamerleden, die toch al iedere seconde van de dag door media worden gevolgd, een veilige werksfeer te bieden. Het is een essentiële voorwaarde voor de werking van de parlementaire democratie.

Zo is ook bij wet bepaald dat wat Kamerleden in het parlement zeggen nooit tegen ze mag worden gebruikt. Voor wat ze zeggen buiten het parlement geldt deze bescherming niet. Kamerleden en bewindspersonen kunnen dus in het parlement vrij spreken zonder het risico te lopen dat ze in de gevangenis belanden.

Anderzijds is de regel ook voor journalisten van belang omdat zij op deze manier (voor) kennis van 'wat er speelt' kunnen vergaren en daar hun zoekgedrag op af kunnen stemmen. Raken zij die regel kwijt dan staan zij niet zo buiten de deur als het algemene publiek, hetgeen de parlementaire journalistiek niet ten goede zal komen.

De uitspraak van de rechtbank heeft ook een bredere impact op de parlementaire journalistiek en het politieke klimaat: iedereen is elkaars potentiële tegenstander geworden, niemand is meer te vertrouwen. Het heeft ons verbaasd hoe gemakkelijk het Presidium van de Tweede Kamer en de parlementaire journalistiek in hun commentaar op deze uitspraak over deze aspecten zijn heen gestapt.

Azarkan had vooraf bedongen dat er geen geluidsopnamen zouden worden gemaakt

Iedereen is elkaars potentiële tegenstander geworden, niemand is meer te vertrouwen

Farid Azarkan van DENK, geflankeerd door partijgenoten Tunahan Kuzu (links) en Selcuk Öztürk, geeft uitleg over een nepnieuws-campagne die de PVV in diskrediet moest brengen.

Foto ANP

COMMENTAAR

V

Onbegrepen plan

Afschaffing van de dividendbelasting kost nu al 2 miljard euro. Dat kan zoveel slimmer worden besteed.

Premier Rutte weert zich kranig. Terwijl om hem heen steeds minder mensen te vinden zijn die de afschaffing van de dividendbelasting nog openlijk verdedigen, betoogt hij onvermoeibaar dat er nauwelijks een beter plan te verzinnen is. Denk toch eens aan al die prachtige multinationale bedrijven die Nederland anders dreigt te verliezen. Denk aan al die banen, aan de opleidingsmogelijkheden voor Nederlandse studenten. Hollands glorie potverdorie, we willen toch niet België achterna?

Het zet geen zoden aan de dijk. De afschaffing is uitgegroeid tot het meest onbegrepen deel van het regeerakkoord van Rutte III. Ruttes gevoelsargumenten zijn te wankel, de tegenargumenten te sterk. Afschaffing is slechts prettig voor buitenlandse aandeelhouders. Er is nauwelijks een deskundige te vinden die denkt dat het banen oplevert of dat het Nederland als vestigingsplaats een groot concurrentievoordeel geeft. Met verbetering van het internationale onderwijs en vermindering van de bureaucratie rond arbeidsmigratie is meer te winnen. Wel draagt af-

Afschaffing is slechts leuk voor buitenlandse aandeelhouders

schaffing verder bij aan de hang naar belastingontwijking, waar grote bedrijven toch al veel te druk mee zijn.

Ruttes coalitiepartners kijken intussen tandenknarsend toe hoe de oppositie elke gelegenheid aangrijpt om het onderwerp op de politieke agenda te houden. De aansdrang daartoe zal niet minder worden nu het bedrag als gevolg van de groeiende economie oploopt tot 2 miljard euro. Ter vergelijking: daarvan kunnen de salarissen voor alle onderwijzers op de basisscholen met 20 procent worden verhoogd. Het budget voor de landmacht én de luchtmacht kan worden verdubbeld.

Voor de kiezers hoeft het ook al niet. Nog maar 15 procent is voorstander, peilt Maurice de Hond. Ook in Ruttes eigen VVD smelt het draagvlak snel weg. Maar gelukkig is het nog niet te laat. De knoop hoeft pas te worden doorgemaakt bij het maken van de begroting voor Prinsjesdag. Het intrekken van het plan slaat geen financieel gat. Sterker: dat zorgt voor 2 miljard meer inkomsten. Zelfs als de VVD volhoudt dat die ten goede moeten komen aan lastenverlichting voor ondernemers, moeten er toch manieren te bedenken zijn waar ook het midden- en kleinbedrijf van profiteert. Of de bedrijven, bijvoorbeeld, die serieus werk maken van de vergroening die het kabinet wenst.

Met een beetje flexibiliteit en creativiteit kan premier Rutte zichzelf, zijn kabinet en zijn achterban nog deze zomer een mooie dienst bewijzen.

Raoul du Pré

STEKEL

VAR is een hondenlul

De hoop dat de videoscheidsrechter aan alle onrechtvaardigheid in het voetbal een einde zou maken, blijkt ijdel. De strafschop die Frankrijk in de WK-finale kreeg dankzij de Video Assistent Referee (VAR) was de eerste grote onrechtvaardigheid, maar daar blijft het niet bij. In vertraging ziet alles er nu eenmaal dramatischer uit waardoor de VAR automatisch te streng straft. De coach van Ado Den

Haag was zo boos dat hij de VAR omdoopte in Vreselijke Arbitrale Ravage. Het zal niet lang duren voordat spelers het scherm te lijf gaan en het stadion het eerste 'hij is een hondenlul' aanheft. Daarna is het wachten tot de roep om een extra videoscheidsrechter zal klinken, eentje die toezicht houdt op de videoscheidsrechters en beoordeelt of zij hun werk wel goed doen.

Pieter Klok